

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy Tomáše Foltase a soudců Davida Hipšra a Lenky Krupičkové v právní věci žalobce: **J. K.**, zastoupený Mgr. Petrou Severovou, advokátkou se sídlem 5. května 163, Sokolov, proti žalované: **Česká advokátní komora**, se sídlem Národní 118/16, Praha 1, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 17. 5. 2023, č. j. 8 A 67/2021-69,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **se z a m í t á**.
- II. Žádný z účastníků **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení.
- III. Odměna ustanovené advokátky Mgr. Petry Severové **se u r č u j e** částkou 6 800 Kč. Tato částka jí bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

Odůvodnění:

I.

[1] Rozhodnutím ze dne 23. 4. 2021, č. j. 10.01-000174/21-0004, rozhodl předseda žalované o žádosti žalobce ze dne 6. 3. 2021 tak, že se žalobci neurčuje advokát k poskytnutí bezplatné právní pomoci dle § 18c zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů (dále též „zákon o advokacii“).

II.

[2] Označené rozhodnutí napadl žalobce žalobou u Městského soudu v Praze (dále též „městský soud“). Městský soud neshledal žalobu důvodnou. Ztotožnil se s posouzením provedeným správním orgánem. I podle názoru soudu žalobce mj. řádně nedoložil své příjmové a majetkové poměry, ani neprokázal, že by se sám snažil zajistit si poskytnutí právní služby prostřednictvím alespoň dvou advokátů. Na podkladě těchto skutečností

nemohla žalovaná rozhodnout jinak. Dodal, že protože žalobce nesplnil základní podmínky pro určení advokáta, žalovaná další dokumenty požadovat nemusela. Rozsudek městského soudu (stejně jako všechna dále citovaná rozhodnutí Nejvyššího správního soudu) je v plném znění dostupný na www.nssoud.cz a soud na něj na tomto místě pro stručnost odkazuje.

III.

[3] Žalobce (dále též „stěžovatel“) podal proti rozsudku městského soudu včasnou kasační stížnost z důvodů dle § 103 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále též „s. ř. s.“). Městský soud nepostupoval správně, pokud aproboval postup žalované. Žalovaná měla při zaslání formuláře dostatečně vysvětlit, které listiny pro své rozhodnutí požaduje. Formulář obsahuje pokyn k uvedení jmen dvou advokátů, u kterých se žadatel marně domáhal poskytnutí právní služby, neobsahuje však jasně formulovaný požadavek na doložení tohoto odmítnutí listinami. Stěžovatel v žádosti popsal své majetkové poměry, přičemž už z uvedených skutečností mělo být jasné, že splňuje podmínku nemajetnosti. Z uvedených důvodů stěžovatel navrhl, aby kasační soud napadený rozsudek zrušil a věc vrátil městskému soudu k dalšímu řízení.

IV.

[4] Žalovaná podala ke kasační stížnosti vyjádření, ve kterém setrvala na svých právních a skutkových závěrech. Uvedla, že podoba zasílaného formuláře vychází z přílohy vyhlášky č. 120/2018 Sb., není tedy dílem žalované. V uvedené věci není relevantní, že formulář výslovně nevyžaduje předložení listin, které by prokázaly, že se stěžovatel marně pokoušel o obstarání právní služby u dvou advokátů. Stěžovatel jejich jména neuvedl ani ve formuláři. Žalovaná také upozornila, že jen majetkové poměry žadatele nejsou důvodem pro přiznání bezplatné právní služby; je potřeba splnit i další zákonné podmínky. Navrhla, aby Nejvyšší správní soud kasační stížnost zamítl jako nedůvodnou.

V.

[5] Nejvyšší správní soud posoudil kasační stížnost v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů a zkoumal přitom, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.).

[6] Kasační stížnost není důvodná.

[7] S ohledem na to, jakým způsobem je v nyní projednávané věci formulována kasační argumentace stěžovatele, považuje Nejvyšší správní soud za vhodné připomenout, že kasační stížnost je opravný prostředek směřující proti pravomocnému rozhodnutí krajského soudu (§ 102 s. ř. s.). Jedná se tedy o mimořádný opravný prostředek. V rámci řízení o kasační stížnosti se zkoumá, zda se správní orgán, resp. krajský soud nedopustily vad či nezákonnosti v řízení, pro které by jejich rozhodnutí bylo nutno zrušit. Nejvyšší správní soud je přitom povolán pouze k přezkumu v rozsahu vymezeném stěžovatelem. Řízení o kasační stížnosti je totiž ovládáno zásadou dispoziční. Obsah, rozsah a kvalita kasační stížnosti předurčují obsah, rozsah a kvalitu následného soudního rozhodnutí. Je-li tedy kasační stížnost kuse zdůvodněna, je tak předurčen nejen rozsah přezkumné činnosti soudu, ale i obsah rozsudku

pokračování

soudu. Soud není povinen ani oprávněn domýšlet argumenty za stěžovatele. Takovým postupem by přestal být nestranným rozhodčím sporu, ale přebíral by roli advokáta (srov. rozsudek rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 8. 2010, č. j. 4 As 3/2008-78, a rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 15. 2. 2012, č. j. 1 Afs 57/2011-95, ze dne 22. 4. 2014, č. j. 2 Ads 21/2014-20, ze dne 27. 10. 2010, č. j. 8 As 22/2009-99, ze dne 18. 6. 2008, č. j. 7 Afs 39/2007-46, ze dne 17. 12. 2008, č. j. 7 As 17/2008-60, či usnesení Ústavního soudu ze dne 6. 1. 2020, sp. zn. II. ÚS 875/20, ze dne 14. 9. 2021, sp. zn. I. ÚS 776/21).

[8] Z obsahu správního spisu zjistil Nejvyšší správní soud následující skutečnosti. Stěžovatel podal dne 6. 3. 2021 u žalované žádost, aby mu byl přidělen advokát pro podání kasační stížnosti proti rozsudku Krajského soudu v Plzni. Žalovaná reagovala na tuto žádost sdělením ze dne 23. 3. 2021, ve kterém stěžovatele informovala o podmínkách, za nichž žadateli vznikne právo na určení advokáta k poskytnutí právní služby, a současně zaslala stěžovateli formulář žádosti, na němž musí být žádost podána. Stěžovatel tento formulář vrátil dne 26. 3. 2021 žalované zpět. Údaj o tom, že v této věci žádal o ustanovení zástupce soudem, žalobce nevyplnil (formulář obsahuje kolonky ANO a NE, z nichž stěžovatel ani jednu neoznačil) a pokud jde o jména dvou advokátů, kteří odmítli právní službu v této věci poskytnout, uvedl, že ve svém okolí nenajde advokáta, který by jej zastupoval. Pokud jde o finanční situaci, žalobce uvedl, že nemá příjmy ze závislé ani ze samostatné činnosti, a že pobírá dávky pomoci v hmotné nouzi; další příjem a ani osobní majetek nemá.

[9] Na podkladě uvedeného formuláře žalovaná stěžovateli advokáta k poskytnutí bezplatné právní služby podle § 18c zákona o advokacii neurčila. V odůvodnění rozhodnutí žalovaná uvedla, že stěžovatel neprokázal, že nesplňuje podmínky pro ustanovení zástupce soudem dle zvláštních právních předpisů. Protože stěžovatel žádal o zástupce pro řízení o kasační stížnosti, musel označit konkrétní rozhodnutí správního soudu v dané věci, podle kterého nesplňuje podmínky § 35 odst. 10 soudního řádu správního. Žadatel však takové usnesení soudu neoznačil ani k formuláři nepřiložil. Dále žadatel v žádosti neuvedl ani nedoložil jména dvou konkrétních advokátů, kteří mu odmítli poskytnout požadovanou právní službu, čímž neosvědčil nemožnost zajištění si právní služby způsobem stanoveným v zákoně dle ust. § 18 odst. 2 zákona o advokacii ve spojení s ust. § 18c tohoto zákona. Konečně žadatel řádně neprokázal své příjmové a majetkové poměry podle ust. § 18c odst. 4 zákona o advokacii. Žalovaná tak uzavřela, že stěžovatel podmínky podle zákona o advokacii nesplnil a vydala rozhodnutí tak, jak je reprodukováno výše. V následujícím soudním přezkumu se Městský soud v Praze s žalovanou zcela ztotožnil a zamítl žalobu stěžovatele jako nedůvodnou.

[10] Stěžovatel v kasační stížnosti uvádí, že žalovaná měla při zaslání formuláře dostatečně vysvětlit, které listiny pro své rozhodnutí požaduje. Formulář obsahuje pokyn k uvedení jmen dvou advokátů, u kterých se žadatel marně domáhal poskytnutí právní služby, neobsahuje však jasně formulovaný požadavek na doložení tohoto odmítnutí listinami. Stěžovatel také nesouhlasí se závěrem, že neprokázal svou majetkovou situaci. Dle jeho názoru skutečnosti uvedené ve formuláři o jeho majetkové situaci komplexně vypovídají.

[11] Podle § 18c odst. 1 zákona o advokacii, *žadatel, jehož příjmové a majetkové poměry to odůvodňují, a který není ve věci, v níž žádá poskytnutí právní služby, zastoupen jiným*

advokátem nebo osobou podle § 2 odst. 2 písm. a), má právo, aby mu Komora určila advokáta k poskytnutí právní služby. V téže věci může být žadateli určen Komorou advokát pouze jednou; to neplatí, odmítne-li v této věci dříve určený advokát poskytnout právní služby z důvodů uvedených v § 19, nebo nastane-li situace uvedená v § 20 odst. 2.

[12] Podle § 18c odst. 2 zákona o advokacii žádost o určení advokáta k poskytnutí právní služby lze podat pouze na formuláři. Žádost kromě obecných náležitostí stanovených správním řádem obsahuje

a) popis věci, v níž by měla být právní služba poskytována, a

b) prohlášení žadatele, že jej ve věci, v níž je právní služba žádána, nezastupuje jiný advokát nebo osoba podle § 2 odst. 2 písm. a).

[13] Podle § 18c odst. 3 zákona o advokacii nejde-li o poskytnutí právní služby na náklady státu podle § 23 odst. 3, je žadatel povinen v žádosti podle odstavce 2 doložit, že se neúspěšně pokusil zajistit si poskytnutí právní služby prostřednictvím alespoň dvou oslovených advokátů.

[14] Podle § 18c odst. 4 zákona o advokacii k žádosti musí být přiloženy doklady o výši příjmu žadatele a společně s ním posuzovaných osob za období 6 kalendářních měsíců předcházejících podání žádosti, jakož i doklady o jeho majetkových poměrech. Podrobnosti náležitostí žádosti včetně vzoru jejího formuláře a způsob prokazování příjmových a majetkových poměrů žadatele, jakož i rozsah údajů, které je žadatel povinen Komorě sdělit, stanoví Ministerstvo spravedlnosti vyhláškou.

[15] Povahou podmínek pro určení advokáta pro poskytnutí bezplatné právní služby podle zákona o advokacii se Nejvyšší správní soud zabýval v rozsudku ze dne 27. 7. 2023, č. j. 3 As 9/2022-29. Soud mimo jiné vyslovil: „Pokud jde o samotné věcné posouzení závěrů městského soudu, zde je třeba upozornit, že již žalovaná ve svém rozhodnutí konstatovala, že pro vyhovění žádosti podané dle § 18c zákona o advokacii je nezbytné kumulativní splnění v něm obsažených podmínek, přičemž stěžovatel nesplnil celkem dvě z nich [...]. Městský soud následně plně aproboval jak závěr žalované o nutnosti splnění obou výše uvedených podmínek, coby předpokladu pro případné vyhovění žádosti, tak i názor žalované, že splnění ani jedné z těchto podmínek stěžovatel neprokázal. Stěžovatel nicméně v kasační stížnosti brojí pouze proti závěrům o nesplnění podmínky ad (i); závěry městského soudu o nesplnění podmínky ad (ii) nikterak nezpochybňuje. Za situace, kdy obě tyto podmínky musí být pro případné určení advokáta dle § 18c zákona o advokacii splněny současně, je prima vista zřejmé, že i pokud by kasační argumentace stěžovatele byla důvodná, nemohlo by to na závěru o nesplnění všech podmínek pro postup dle citovaného ustanovení mít žádný vliv, neboť nenaplnění (kumulativní) podmínky ad (ii) stěžovatel nikterak nezpochybnil. Za této situace je proto nadbytečné zabývat se věcně kasační stížností nastolenou otázkou, zda se městský soud, respektive žalovaná správně vypořádaly s otázkou doložení příjmových a majetkových poměrů stěžovatele [podmínka ad (i)], neboť ani pokud by kasační soud této argumentaci přitakal, nemohlo by to vést k úspěchu stěžovatele v tomto řízení.“

[16] Uvedené závěry jsou plně použitelné i na danou věc. Zákon o advokacii vyžaduje kumulativní (současné) splnění několika podmínek: mj. ve smyslu § 18 odst. 2 nesplnění podmínky pro osvobození podle zvláštního předpisu, ve smyslu § 18c odst. 3 odmítnutí poskytnout právní služby dvěma advokáty a ve smyslu § 18c odst. 4 doložení příjmových a majetkových poměrů. Stěžovatel nesplnil ani jednu podmínku, přičemž v kasační stížnosti

pokračování

brojí pouze závěrům o nesplnění dvou podmínek. Mimo pozornost stěžovatele zůstává, že v řízení před žalovanou netvrdil ani nedoložil, že nesplňuje podmínky pro osvobození podle zvláštního předpisu (v souzené věci podle § 35 odst. 10 s. ř. s.). V dotčené části standardizovaného formuláře neoznačil kolonku ANO ani NE, ani nevypsal číslo jednací relevantního usnesení do související kolonky. Protože zákon vyžaduje splnění všech tří podmínek kumulativně, je stěžovatelova polemika se závěry ohledně dvou z nich bezpředmětná co do výsledku řízení (jak ostatně vyplývá z citovaného rozsudku ze dne 27. 7. 2023, č. j. 3 As 9/2022-29). Z uvedených důvodů dále nelze souhlasit se stěžovatelem, že poskytnutí bezplatné právní služby bylo opodstatněno už jen jeho finanční situací, resp. tím, jak ji popisoval ve formuláři. Zákon vyžaduje kumulativní splnění všech podmínek.

[17] Na uvedených závěrech nemohou nic změnit ani tvrzení stěžovatele obsažené v podání ze dne 6. 12. 2023 (soudu doručeno následující den). V něm reaguje na vyjádření žalované ke kasační stížnosti, přitom však uvádí skutečnosti, které se zcela míjí s předmětem řízení nebo odporují obsahu spisu. Na základě žádného z nich nelze dovodit, že by v daném případě žalovaná pochybila, pokud nevyhověla jeho žádosti ze dne 6. 3. 2021.

[18] Z procesní opatrnosti soud dodává, že co do podmínky odmítnutí právní služby, resp. nutnosti tvrzení a doložení dvou advokátů, kteří poskytnutí služby odmítli stěžovatel ani nerozporuje, že tuto podmínku nesplnil. Brojí jen proti tomu, že formulář zaslaný žalovanou vyžaduje uvedení dvou jmen advokátů, zatímco zákon vyžaduje doložení odmítnutí poskytnutí služeb (a rozhodnutí žalované toto reflektuje). Zde se ale opět jedná o bezpředmětnou argumentaci, neboť stěžovatel nejen že odmítnutí nedoložil, on ani žádné netvrdil (ve formuláři fakticky uvádí, že snažit se zajistit si právní pomoc by v jeho případě nemělo cenu). Lze dodat i to, že dle § 18c odst. 4 zákona o advokacii musí být doklady o příjmech přiloženy k žádosti, s jejich pozdějším dodáním zákon nepočítá (k tomu srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 7. 2021, č. j. 8 As 138/2021-30, bod 24, podle kterého s ohledem na § 55a zákona o advokacii „v řízení o určení advokáta [...] žalovaná nemá povinnost vyzývat žadatele k odstranění vad podání“). Soud považuje za prokázané shodné tvrzení obou účastníků, že stěžovatel po zaslání formuláře telefonicky kontaktoval žalovanou a avizoval, že je schopen doložit listiny ohledně jeho majetkových a příjmových poměrů. Žalovaná však už v té době disponovala formulářem, ze kterého vyplývalo nesplnění minimálně dvou ze tří podmínek (zákon o advokacii vyžaduje jejich kumulativní splnění). I proto nepochybila, pokud už žádné listiny k prokázání tvrzení o majetku a příjmech nevyžadovala (jak ostatně konstatoval též městský soud v bodě 35 napadeného rozsudku). I v dalších ohledech Nejvyšší správní soud souzní s posouzením provedeným městským soudem.

[19] Z výše uvedených důvodů Nejvyšší správní soud kasační stížnost zamítl (§ 110 odst. 1 s. ř. s.). Ve věci Nejvyšší správní soud rozhodl v souladu s § 109 odst. 2 s. ř. s., podle něhož rozhoduje Nejvyšší správní soud o kasační stížnosti zpravidla bez jednání.

[20] Soud rozhodl o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti podle § 60 odst. 1 věty první s. ř. s. za použití § 120 s. ř. s. Stěžovatel nebyl v řízení o kasační stížnosti úspěšný, proto nemá právo na náhradu nákladů řízení. Žalované, jíž by jinak právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti příslušelo, soud náhradu nákladů řízení nepřiznal, protože jí v řízení o kasační stížnosti žádné náklady nad rámec její běžné činnosti nevznikly.

[21] Stěžovateli byla usnesením zdejšího soudu ze dne 3. 8. 2023, č. j. 7 As 183/2023-13, ustanovena zástupkyní pro řízení Mgr. Petra Severová, advokátka. Podle věty první § 35 odst. 10 s. ř. s. zástupci stěžovatele, který mu byl soudem ustanoven k ochraně jeho práv, hradí hotové výdaje a odměnu za zastupování stát. Ustanovené zástupkyni stěžovatele Nejvyšší správní soud přiznal odměnu za dva úkony právní služby – převzetí právního zastoupení a podání kasační stížnosti [§ 11 odst. 1 písm. a) a d) vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů] ve výši 6 200 Kč [§ 9 odst. 4 písm. d) a § 7 bod 5. advokátního tarifu], k čemuž náleží náhrada hotových výdajů ve výši 600 Kč (§ 13 odst. 4 advokátního tarifu). Celkem tedy odměna ustanovené advokátky činí částku ve výši 6 800 Kč. Tato částka jí bude vyplacena do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku z účtu Nejvyššího správního soudu.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 13. prosince 2023

Tomáš Foltas
předseda senátu